

Пригодницький туризм в Австрії

Вступ. Пригодницький туризм (ПТ) як сфера наукового інтересу та комерційної діяльності суттєво еволюціонував. Сучасне трактування ПТ фокусується на глибокому зв'язку з новим культурним та природним ландшафтом, поєднаному з фізичною активністю [1]. Важливою відмінністю є акцент на обізнаності та повазі до власних фізичних меж, а не на неконтрольованому пошуку ризику чи небезпеки [1]. Ця концепція відрізняється від визначень 1990-х років, які часто асоціювали ПТ із «навмисним експонуванням ризику» в природних умовах [2]. Історично ПТ зародився як унікальна форма дозвілля ще в середині XIX століття, тісно пов'язана з розвитком гірського туризму та альпінізму, особливо з організованим сходженням на знакові альпійські вершини в 1865 році [2]. Австрія інтегрувала цю сучасну парадигму, перетворивши активності на високоякісний, безпечний та керований туристичний продукт [1].

Географічна основа. Ключовою детермінантою, що формує австрійський пригодницький туризм, є географічне розташування, оскільки Альпи охоплюють майже дві третини національної території [3]. Цей ландшафт, що включає тритисячні піки, ліси, альпійські пасовища та чисті озера, виступає головним майданчиком для цілорічної пригодницької діяльності [3]. В Альпах зосереджені всі базові види активного відпочинку — від гірськолижного спорту та скітуру взимку до хайкінгу, альпінізму та маунтинбайкінг влітку [3]. Географічна специфіка гірського рельєфу є фундаментальною перевагою, яка вимагає та підтримує розвиток потужної та капіталомісткої інфраструктури, необхідної для перетворення природних умов на доступну та безпечну туристичну дестинацію [3].

Тіроль позиціонує себе як справжній «рай для активного відпочинку», що пропонує цілий спектр можливостей, від легких сімейних прогулянок до екстремальних спортивних досягнень [5]. Регіон відомий своїми зимовими центрами, як-от Ішгль та Зьольден [6], проте його пропозиція диверсифікована за сезонами.

Влітку розвиток отримали види діяльності з високим рівнем адреналіну [5], зокрема водні. Каньйонінг, який полягає у проходженні водної ущелини зверху донизу, є ключовим літнім продуктом [5]. Прикладом є знаменитий Ауркламм, який пропонує спуски по мотузках до 40 метрів та стрибки до 16 метрів [5]. Для участі в таких турах необхідні лише базові навички плавання та хороше здоров'я, тоді як все спеціалізоване обладнання надається професійними гідами [5]. Рафтинг та каякінг також є високо розвиненими, пропонуючи понад 120 кілометрів водних маршрутів [5]. Спектр складності широкий: від легких маршрутів для початківців та сімей, таких як Імстська ущелина на річці Інн, до складних порогів для експертів, які вимагають попереднього досвіду, наприклад, на річці Ецталер-Ахе [5]. На додаток до водних активностей, у Тіролі активно розвиваються гірські дисципліни, включаючи скелелазіння, маршрути *via ferrata* та мотузкові парки.⁷

У зимовий період, окрім традиційного гірськолижного катання на обладнаних трасах, стрімко зростає сегмент скітуру [5]. Цей вид пригодницького туризму передбачає самостійний підйом на лижах углиб гір та подальший спуск поза трасами. Для забезпечення безпеки у неконтрольованому середовищі, він вимагає від учасників обов'язкового використання лавинного спорядження, яке включає трансивер, щуп та лопату, а також необхідності постійно перевіряти лавинні звіти [5].

Австрійський пригодницький туризм демонструє географічну зрілість через регіональну спеціалізацію. Зальцбургський край, наприклад, поєднує можливості для активного спорту з відвідуванням природних пам'яток, таких як найбільша у світі льодова печера Айсрізенвельт, водоспади в ущелині Лейхтенштейнклам, а також панорамні види з високогірної дороги Гроссглокнер [8].

Каринтія, відома як «Земля озер», має інший фокус [9]. Її пропозиція значною мірою зосереджена на водних видах спорту — від дайвінгу та вітрильного спорту на чистих озерах до парапланеризму та скелелазіння у прилеглих горах [9]. Така диверсифікація діяльності за сезонами та регіонами (від високогірного Тіролю до озерної Каринтії) забезпечує використання інфраструктури протягом усього року.⁹ Цей підхід залучає широкий спектр туристів [9].

Економічна основа та роль інфраструктури. Туризм є однією з найважливіших галузей економіки Австрії [10]. Згідно з даними Австрійського туристичного супутникового рахунку, у допандемічному 2019 році туризм забезпечив 7.6% ВВП [10]. Хоча пандемія призвела до тимчасового падіння, у 2024 році було зафіксовано рекордні 154 мільйона ночівель [11]. Високий дохід від іноземних відвідувачів [12] та значні витрати туриста [10] свідчать про економічну значущість Австрії. За даними за 2023 рік, внесок туризму у ВВП становив 5.3% [13].

Критична роль у підтримці економічної значущості ПТ належить високорозвиненій інфраструктурі. Австрія оперує понад 1100 системами канатних доріг (включаючи крісельні та кабінні підйомники), які обслуговуються понад 250 компаніями [4]. Існування такої мережі вимагає значних щорічних інвестицій: близько €400 млн щороку спрямовується лише на забезпечення якості систем [4]. Ця високотехнологічна мережа є фундаментальним елементом, який забезпечує постійну та безпечну доступність віддалених Альпійських регіонів для пригодницького туризму.³

Управління ризиками в альпійських умовах. Хоча пригодницький туризм може бути мотивований пошуком адреналіну [1], австрійська система сфокусована на професійному управлінні ризиками та стандартизації. Безпека гарантується дотриманням міжнародних правил, наприклад, правил FIS на гірськолижних схилах, що передбачають контроль швидкості, вибір траєкторії та обов'язкову взаємоповагу між лижниками [14]. Крім того, існують чіткі інструкції щодо поведінки у разі нещасного випадку [14]. Хоча, наприклад, у Тіролі відсутній юридичний обов'язок для дорослих носити шолом, це настійно рекомендовано для мінімізації травматизму [15].

У неконтрольованому природному середовищі, як от під час скітуру, регулювання покладається на обов'язкове використання лавинного спорядження та необхідність перевіряти поточні лавинні та погодні звіти перед виходом на маршрут [5]. Для водних активностей, таких як каньйонінг та рафтинг, безпека гарантується досвідченими гідами, які надають повний комплект захисного спорядження та інструктаж [5].

Високі вимоги до інструктажу, стандартизації обладнання та професійної підготовки гідів перетворюють види діяльності на контрольовані та доступні. Такий підхід дозволяє розширити цільовий ринок пригодницького туризму до масового споживача, включаючи сім'ї та початківців, які шукають активний відпочинок [1]. Наприклад, для рафтингу на річках існують маршрути, придатні для дітей віком від шести років [5].

Висновки. Австрійський пригодницький туризм є організованою та економічно значущою системою [10], яка успішно використовує унікальну природну спадщину Альп [3]. Лідерство країни на міжнародному ринку забезпечується фундаментальними факторами: потужною інфраструктурою (понад 1100 систем канатних доріг) [4] що забезпечує високу доступність, а також комплексним та професійним підходом до управління ризиками, який перетворює адреналінові активності на безпечний та доступний продукт [5].

Завдяки стратегічному переходу до концепції сталого туризму, закріпленому в «Плані Т» [16], та інвестиціям у «зелений» транспорт і регіональну децентралізацію, Австрія демонструє проактивну позицію. Динаміка, що відображається в рекордній кількості ночівель у 2024 році [11] та високих доходах [12], підтверджує, що Австрія зміцнює свій імідж як однієї з найбільш сучасних, відповідальних та конкурентоспроможних destinations у Європі.

Список використаних джерел:

1. ADVANTAGE AUSTRIA. Zahlen und Fakten. URL: <https://surl.li/nwyhwj>
2. ATTA. ATTA Releases 2025 Annual Adventure Travel Trends & Insights Report. URL: <https://surl.li/nlptzf>
3. Austria Info. Climbing in Austria. URL: <https://surl.li/pexxkt>
4. Austria Info. The Austrian Alps: A Playground and Retreat. URL: <https://surl.li/slzndi>
5. Austrian Federal Ministry of Labour and Economy (BMWE). Nachhaltigkeit im Tourismus. URL: <https://surl.li/zbyrzz>
6. Austrian Federal Ministry of Labour and Economy (BMWE). Tourism statistics: national data. URL: <https://surl.li/uqgmwb>
7. Austrian Federal Ministry of Labour and Economy (BMWE). Сталый розвиток. URL: <https://surl.li/lsslkt>
8. Austrian Tourism. Sustainia - Sustainable Austria. URL: <https://surl.li/wevcme>
9. Dachstein Tourism. Winter Safety & Piste Rules. URL: <https://www.dachstein.at/en/winter/safety-piste-rules>
10. GoWithGuide. Tourism in Austria Statistics 2025. URL: <https://surl.li/anhrrpu>
11. Head Rush Tech. What is Adventure Tourism? URL: <https://surl.li/qzknji>
12. MEEST-TOUR. Гірськолижні курорти землі Тіроль. URL: <https://surl.li/bphcls>
13. Nice2Stay. Why Choose Carinthia. URL: <https://surl.li/axpwkv>
14. ResearchGate. Assessing the environmental impacts of adventure tourism in the world's highest mountains. URL: <https://surl.li/rsggyo>
15. Road Genius. Tourism in Austria Statistics. URL: <https://surl.li/cc/zlkiaq>
16. Statistics Austria. Arrivals & overnight stays. URL: <https://surl.li/cc/xgagbc>